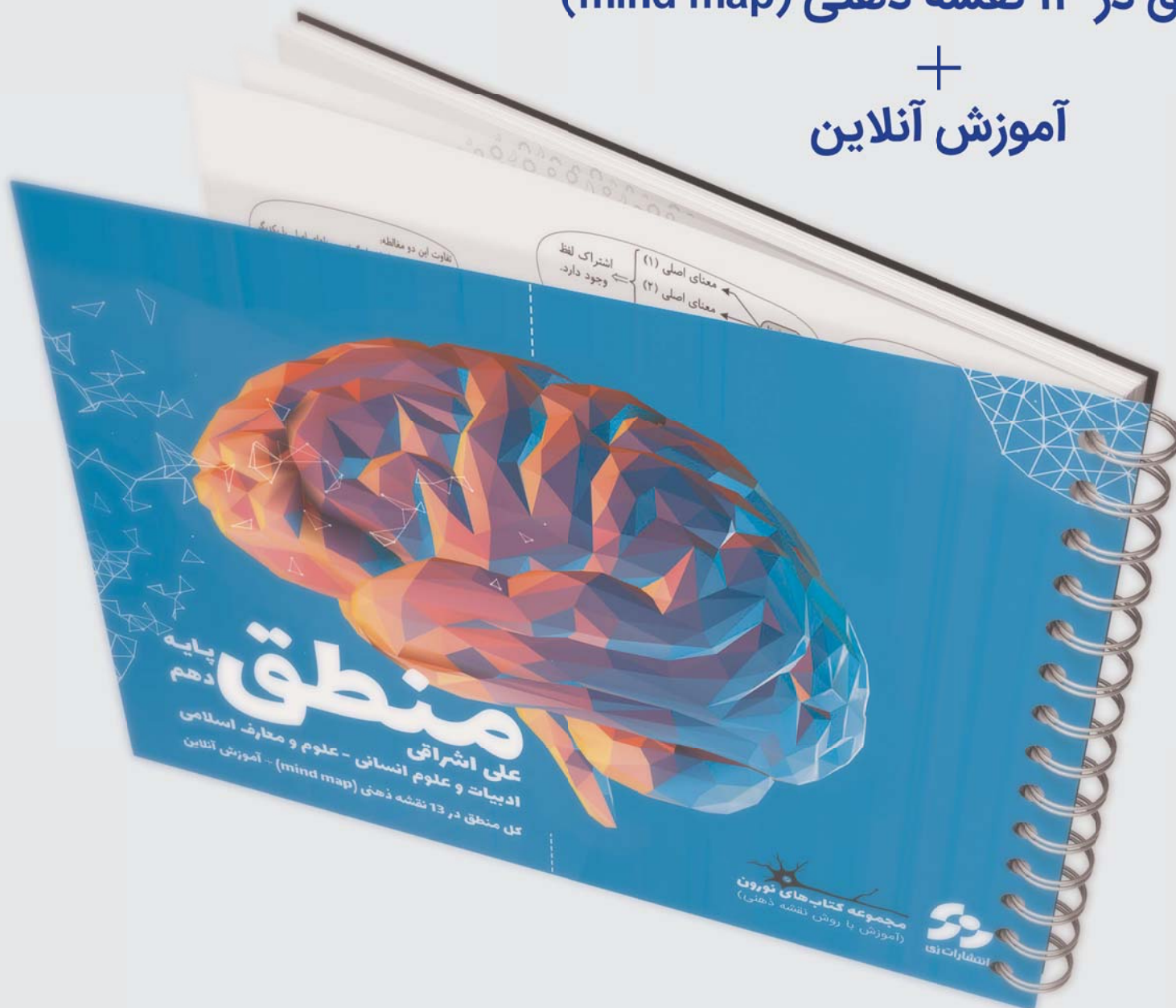

کل منطق در ۱۳ نقشه ذهنی (mind map)

+
آموزش آنلاین

ساختار کتاب منطق سری نورون

نقشه‌های ذهنی (Mind Map) + آموزش آنلاین

- خلاصه جامع کل کتاب در ۱۳ صفحه
- سریع‌ترین ابزار مرور کلیه مطالب منطق دهم
- درک بهتر مفاهیم با روش کل به جزء
- راهگشای معلمان در آموزش، جهت نمایش آنی ارتباط مفاهیم با یکدیگر
- QR-Code آموزش آنلاین نقشه‌های ذهنی و نکات مهم درس
- افزایش سرعت و دقت پاسخ‌گویی به سؤال‌ها با تسلط بر این بخش

مفاهیم درسی

- آموزش و شرح کامل مطالب و مفاهیم درسی
- کمک به درک جزئی‌تر مطالب آموزشی به همراه بیشتر بدانیم

مثال‌ها

- بسط و توضیح تمامی مثال‌های کتاب درسی
- آوردن حالت‌های مختلف مثال‌های استاندارد و پرتکرار در سؤال‌های گوناگون

خودارزیابی‌ها

- ۱۶ آزمون واقعی طبقه‌بندی شده همراه با پاسخ‌نامه
- ارزیابی دانش‌آموز و آشنایی با سبک سؤال‌های واقعی در امتحانات

تست‌های کنکور

- تست‌های کنکور نظام جدید همراه با پاسخ
- آشنایی با دیدگاه طراح‌های کنکور

آزمون‌های پایانی

- ارزیابی نهایی با دو آزمون پایانی منتخب برای هر نوبت به همراه پاسخ‌نامه

منطق

پایه
دهم

علی اشراقی

ادبیات و علوم انسانی - علوم و معارف اسلامی

کل منطق در ۱۳ نقشه ذهنی (mind map) + آموزش آنلاین

عنوان : منطق پایه دهم سری نورون

نویسنده : علی اشراقی

ناشر : زی

نوبت چاپ، سال انتشار : اول، ۱۳۹۹

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۰۱۸-۴-۳

طراح روی جلد : آرام یعقوبی

صفحه آرا : سارا جعفری باهر

شمارگان : ۱۰۰۰

قیمت : ۵۶۰۰۰ تومان

حق انتشار : همه حقوق محفوظ است. (تصویر و انتشار الکترونیکی، چاپ، فتوکپی، صوت، بدون اجازه ناشر ممنوع است.)

هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق چاپ و نشر تمام یا بخشی از این اثر و همچنین نقشه‌های ذهنی این اثر را به صورت فتوکپی، دست‌نوشته یا الکترونیک ندارد و متخلفین به موجب بند ۵ از ماده قانون حمایت ناشران تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

سپاسگزاری

با سپاس ویژه از همکاری گرم و صمیمانه اساتید گرانقدر زیر که با ارائه تجربیات و نظرات خود، ما را در تحقیقات این کتاب یاری نمودند. در این تحقیق، ما شاهد سخاوت و بخشندگی غیر قابل وصف این دبیران عزیز در ارائه مشکلات و راهکارها بودیم. بسیار متشکر هستیم که ما را هم چون شاگردی پذیرفتند و آموزه‌های خود را معلم‌وار در اختیارمان گذاشتند.

اصغر گرگین	بطول شهریاری	خدیجه حقیان	شیما آذری
علیرضا مجیدی	یحیی صابری	علیرضا خادمی	الهه‌سادات آقاسید یوسف
فائزه محمدحسینی	صالح صاحبی	فرزانه داداشیان	غلامرضا آهنگ
اشرف محمودآبادی	سپیده ظفرخواه	سردار دکامی	مهدی ابوالقاسمی
حسین محمودی	نادر عباسی	مهدی دیواندری	اسرافیل اشرف‌پور
موسی مختاری	ارشد عباسی	امیر رحمانی	حمید اشرفی‌خیرآبادی
جواد مرادیان	رضیه عسگرزاده	منوچهر رشیدی	محمدحسین امامی
زهرا معرفی‌زاده	محسن علیرضاخانی	سیدمجتبی رضایی	ملیحه بهنام اصل
مجید ملک‌محمدی	رباب غفاری	مکیه رضانی	علی بیاتی
دکتر محسن میرزازاده	معصومه فراهانی	زهرا ریاضی	سعید پاشایی
شایسته میلانی	مریم فردوس	حسن زرین‌کلاه	قاسم پوراسماعیل
حبیب‌اله نسترن	محمدخالد فیروزآبادی	فاطمه‌سادات سادسی	فاطمه جان‌قربان
حمید نظری	علی فیروزی	فرزاد سهرابی	حسین جعفریان
معصومه نمازی اصفهانی‌نژاد	حمید قرنفلی	میترا شریفی	محمدکاظم حسین‌زاده
عبداله نوبری	حسین کریمی	محمد شریفی	میرشمس‌الدین حسینی
خدیجه یاعلی	مریم کریمی	دکتر غلامرضا شریفیان دستجردی	میرلطیف حسینی
	کیانا کیانی	محمد شهبازی	سیدرضا حسینی

از خانم سارا جعفری باهر نیز که در عرصه‌های گوناگون حامی و راهگشا در این طرح بودند، کمال قدردانی را داریم. همچنین از سرکار خانم مریم احمدیان که در آغاز این طرح، تجربه سال‌ها تدریس و سرگروهی را بدون چشم‌داشت، با نیت خالص و خیرخواهانه برای دانش‌آموزان در اختیار ما گذاشتند سپاسگزاریم.

مؤلف کتاب / علی اشراقی

حتماً این متن را بخون!

دانش آموز عزیز

نشوید لذت نمی‌برید. نقطه آغاز بسیاری از دانش‌آموزان به اصطلاح زرنگ جایی بوده که با تلاش بیشتر از معمولشان در یک درس موفق شدند. ذهنشان این موفقیت را ثبت کرده و لذت را حس کرده و ذهنشان دنبال لذت‌های بعدی گشته و آنها باز هم سختی را تحمل کردند و به لذت رسیدند و این فرایند آنقدر تکرار شده که سبک زندگی‌اشان تغییر کرده و درس‌خواندن تبدیل به عادت ذهنی‌اشان شده است.

لذت آموزش در کجاست؟ در تسلط است. این تسلط فقط با تکرار مطالب درست به وجود می‌آید. وقتی یک دور مطلبی را می‌خوانید شاید ۲۰٪ آن را یادبگیرید و چون هنوز در ابتدای فرایند هستید فقط سختی را می‌بینید و اصلاً لذتی در کار نیست. زمانی که شما ۳ الی ۵ دور مطلبی را خواندید تازه حس خوش‌آیند، خودش را کم کم نمایان می‌کند و هرچه بیشتر تکرار کنید مانند آن است که از ارتفاع بیشتری در کوه به منظره‌ها نگاه می‌کنید و لذت‌ها بزرگ‌تر می‌شوند.

برای این منظور ما کل کتاب منطق پایه دهم را در ۱۳ صفحه با روش نقشه ذهنی (mind mapping) خلاصه کردیم تا شما بتوانید سریع‌تر مطالب درست را مرور کنید. اصلاً نگران نباشید اگر با یک دور خواندن یک نقشه ذهنی آن را متوجه نشدید. این عمل را تکرار کنید تا ذهن جایگاه مطالب را درخودش پیدا کند. به شما قول می‌دهم در تکرار این مطالب لذتی وصف‌ناپذیر نهفته است. لذتی که موجب شده افرادی همه چیز را کنار بگذارند و دیوانه‌وار یادگیری را انتخاب کنند.

سریع‌ترین روش استفاده از نقشه ذهنی آن است که معلم شما درحالیکه نقشه ذهنی در مقابل دانش‌آموزان است، از روی آن درس بدهد. سعی کنید برای یکبار هم شده این تجربه را به معلمان بدهید تا نهایت سرعت در یادگیری را تجربه کنید. شما می‌توانید بارکد کنار هر نقشه را با نرم افزار scanner بارکد اسکن کنید و از آموزش آنلاین ما نیز بهره ببرید.

مدیر انتشارات زی

با دیدن نقشه‌های ذهنی سردرگم نشو!

از اصلی‌ترین مطلب و کانون نقش‌های ذهنی شروع کن.

زمانی که یک کودک می‌خواهد دوچرخه‌سواری یاد بگیرد را به خاطر بیاورید. فرایند یادگیری همراه با استرس و حتی گاهی اوقات ترس نیز هست. بله یادگیری با سختی همراه است. آیا تا به الان توانسته‌ای به خودت پاسخ بدهی که چرا انسان گریزان از سختی باز هم به سراغ آموزش می‌رود؟! چرا عده‌ای برای یادگیری اشتیاق هم دارند و به قولی، خودشان با دست خودشان وارد سختی می‌شوند؟! این اشتیاق به یادگیری از کجا می‌آید؟ یک لایه دیگر برمی‌داریم. در این خصوص می‌توان گفت: یادگیری و دانش علاوه بر مزایای مادی‌ای که می‌تواند برای فرد داشته باشد، نوعی لذت معنوی نیز به همراه دارد که شاید با بسیاری از لذت‌های دیگر قابل قیاس نباشد. باز حرف‌های تکراری که گوشمان از آن پر است!

منطقاً حرف خوبی است ولی چرا من باید بازی، تلویزیون، فضای مجازی، استراحت و ... را کنار بگذارم و بشینم درس بخونم؟ چرا هر وقت نیت کردم درس بخونم نتونستم اونطوری که دوست دارم تلاش بکنم و موفق بشوم؟

چرا بسیاری از انسان‌ها با اینکه منطقاً حرف فوق را قبول دارند ولی به آن عمل نمی‌کنند؟! کاملاً طبیعی است که ضمیر ناخودآگاه شما به شواهد کار دارد و از این طریق شما را هدایت می‌کند. شما تا این لذت را حس نکنید ادامه نمی‌دهید و ضمیر ناخودآگاهتان یادگیری را پس می‌زند.

همه این‌ها درست، راهکار چیست؟ شما چگونه می‌توانید به یک نفر که توی جنگل‌های آمازون زندگی کرده لذت از فضای مجازی را توضیح دهید؟ اون فرد باید خودش کم کم با این لذت آشنا بشود. آیا یک نفر که اطلاعات خیلی کمی از فضای مجازی دارد از آن لذت می‌برد یا بیشتر استرس می‌گیرد که مبدا کار خطایی انجام بدهد؟ پس تا حرفه‌ای

فهرست مطالب

درس ۷: احکام قضا یا ۸۰

درس ۸: قیاس اقترانی ۱۰۳

بخش ششم: قضیه شرطی و قیاس استثنایی

درس ۹: قضیه شرطی و قیاس استثنایی ۱۱۸

بخش هفتم: منطق کاربردی

درس ۱۰: سنجشگری در تفکر ۱۴۰

ضمیمه: مغالطات در یک نگاه ۱۵۳

آزمون پایانی‌ها ۱۵۶

پاسخ‌نامه آزمون‌های پایانی ۱۶۲

بخش نخست: منطق و مباحث آن

درس ۱: منطق، ترازوی اندیشه ۷

بخش دوم: روابط میان ذهن و زبان و خارج

درس ۲: لفظ و معنا ۱۵

درس ۳: مفهوم و مصداق ۲۷

بخش سوم: تعریف

درس ۴: اقسام و شرایط تعریف ۳۹

بخش چهارم: استدلال استقرایی

درس ۵: اقسام استدلال استقرایی ۵۱

بخش پنجم: قضیه حملی و قیاس اقترانی

درس ۶: قضیه حملی ۶۵

به روش ما اعتماد کن...

هیچ چیزی از درس نمی‌دانم!

QR-Code
نقشه ذهنی
را اسکن کن

همراه با آموزش آنلاین
به نقشه ذهنی نگاه کن
(اینجا درک مطالب مهم
است نه حفظ کردن)

بخش مفاهیم
را بخوان
(اینجا درک مطالب مهم
است نه حفظ کردن)

نقشه ذهنی
را مرور کن
(آنچه درک کردی
را با تکرار حفظ کن)

مثالها
را بخوان

خودت را
آزمایش کن
و از نتیجه زحمات
لذت ببر

معلم از روی نقشه ذهنی آموزش داده است.
بعضی از مطالب درس را خاطر هست.

یک دور نقشه
ذهنی را بخوان
(اینجا درک مطالب مهم
است نه حفظ کردن)

بخش مفاهیم
را بخوان
(اینجا درک مطالب مهم
است نه حفظ کردن)

نقشه ذهنی
را مرور کن
(آنچه درک کردی
را با تکرار حفظ کن)

مثالها
را بخوان

خودت را
آزمایش کن
و از نتیجه زحمات
لذت ببر

شب امتحان است و اصلاً وقت ندارم.

یک دور نقشه
ذهنی را بخوان
(یک دور بخون و خیلی
سریع از این مرحله رد
شو و برو مرحله بعدی)

مثالها
را بخوان
(تمرکز روی مثالها
باشه و بیشتر از هر چیزی
این قسمت کمکت می‌کنه)

مسائل خودارزیابیها
را حل کن
(البته اگر فرصت کردی)

نقشه ذهنی
را مرور کن
(اگر فرصت بیشتری
داشتی، این قسمت
خیلی کمکت می‌کنه)

درس را قبلاً یاد گرفتم.

اهداف:

- ۱- یادگیری مفهوم درس
- ۲- تکرار مطالب با نقشه‌های ذهنی برای حفظ شدن
- ۳- دیدن مثالها و درک بهتر و حفظ کردن آنها
- ۴- ارزشیابی خود

نقشه ذهنی
را مرور کن
(آنچه درک کردی
را با تکرار حفظ کن)

مثالها
را بخوان

خودت را
آزمایش کن
و از نتیجه زحمات
لذت ببر

تبریک می‌گم!
شما درس را
کاملاً یاد گرفتید.

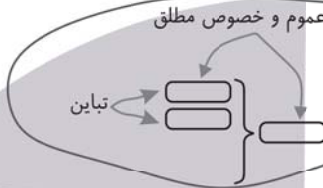

وجوه اشتراک آنها با مفاهیم مشابه و وجوه افتراق آنها با مفاهیم غیر مشابه را مشخص می‌کنیم. از مفهومی عام آغاز و به مفهومی خاص می‌رسیم. هر زیر مجموعه از مفاهیم باید نسبت به مفهوم عام‌تر خود رابطهٔ عموم و خصوص مطلق داشته باشند. دسته‌بندی‌های مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطهٔ تباین داشته باشند.

استفاده از نسبت‌های چهارگانه در طبقه‌بندی مفاهیم

بر اساس قرارداد کتاب درسی، تنها اسامی خاص افراد یا اماکن و مفاهیمی که با صفات اشاره این و آن مشخص شده‌اند، جزئی به شمار می‌آیند. اسامی خاص \leftarrow جزئی
 کلمات با صفات اشاره (این و آن، همین و همان) \leftarrow جزئی
 ماه (سیاردهای که به دور سیاره دیگر می‌چرخد) \leftarrow کلی
 خورشید (ستاره‌ای نورانی) \leftarrow کلی
 القاب و عناوین (اسم خاص نیستند) \leftarrow کلی
 اسامی افراد و قهرمان‌های خیالی \leftarrow اسم خاص \leftarrow جزئی
 تعداد مصادیق ملاک جزئی و یا کلی بودن نیستند.
 ممکن است یک مفهوم کلی یک مصداق داشته باشد.
 چند عضو داشتن یک مجموعهٔ مشخص را کلی نمی‌کند.
 ادات جمع یا جمع بودن، کلمه را کلی نمی‌کند. (این کتاب‌ها \leftarrow جزئی)

مفهوم: آنچه از لفظ فهمیده می‌شود.
 معنی: آنچه از لفظ قصد شده است.
 تصور = مفهوم = معنی = صورت ذهنی = ادراک ساده بدون حکم
 وظیفه منطقی فقط جلوگیری از خطای اندیشه و ذهن است.

که با صفات اشاره این و آن مشخص شده‌اند، جزئی به شمار می‌آیند. در کلمات مرکب جزئی یا کلی بودن کلمه اول مدنظر قرار می‌گیرد. (کتاب علی \leftarrow کلی) (این کتاب علی \leftarrow جزئی)
 انواع موجودات خیالی (سیمرغ، عنقا و ...) \leftarrow کلی
 «من» و «تو» جزئی نمی‌کنند. (کتاب من \leftarrow کلی)
 مفهوم معرفه و نکره با مفهوم کلی و جزئی متفاوت است.
 هر معرفه‌ای لزوماً جزئی نیست.
 گاهی در مفاهیم جزئی ضمائر «این» و «آن» محذوف هستند.
 «امروز» همان «این روز» است. \leftarrow جزئی
 قید (به جز «این» و «آن») بر سر مفهوم، جزئی نمی‌کند.
 کلمات داخل گیومه به لفظ اشاره دارد. (نه به مفهوم و معنی) \leftarrow جزئی

تمایز جزئی و کلی

تساوی: تمامی مصادیق هر الف ب دو مفهوم یکسان هستند.

تباین: دو مفهوم مصداق مشترکی ندارند و مباین (ناسازگار) هستند.

عموم و خصوص مطلق: یک مفهوم عام‌تر است و تمامی مصادیق مفهوم خاص‌تر را پوشش می‌دهد. (تمامی مصادیق یک مفهوم، از مصادیق مفهوم دیگر است.)

عموم و خصوص من‌وجه: دو مفهوم هم دارای مصادیق مشترک با یکدیگر و هم مصادیق غیر مشترک هستند.

رابطه میان مصادیق دو مفهوم کلی

قابل انطباق بر موارد متعددی در امور خارجی یا موارد فرضی را دارد. (منظور از یک مورد، یک مصداق نیست). قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد. تعریف از طریق مفاهیم کلی شکل می‌گیرد. قوانین علمی به صورت قضایای کلی بیان می‌شوند.

مصداق خارجی یا فرضی آن کاملاً مشخص است. قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد. (منظور از یک مورد، یک مصداق نیست). یا اسم خاص (افراد یا اماکن) است و یا با صفات اشاره «این» و «آن» همراه است.

اشتراک لفظ

مغالطه اشتراک لفظ

مغالطه توسل به معنای ظاهری

نحوه دلالت لفظ بر معنا در جملات

شیوه نگارش کلمات

مغالطه نگارشی کلمات

رابطه لفظ و معنا درس دوم

دنیای ذهن

مفهوم / معنی

رابطه مفهوم و مصداق درس سوم

مفهوم جزئی

مفهوم کلی

لفظ

دنیای زبان

مصداق

دنیای خارج

مراد از مطالب

لفظ: ابزاری برای بیان و انتقال افکار به دیگران

مصداق: افراد یا اشیایی در جهان خارج که مفهومی بر آنها صدق می‌کند.

ابهام در مرجع ضمیر

درس ۳ مفهوم و مصداق

مفاهیم آموزشی

مفهوم: معنایی که از کلمات فهمیده و درک می‌شود.
تصور را از آن جهت که دارای معنایی است که فهمیده و درک می‌شود، مفهوم می‌نامند.

جایگاه مفاهیم در ذهن است.

کلمات زیر را معادل در نظر بگیرید:

تصور = مفهوم = معنا = صورت ذهنی = ادراک ساده بدون حکم

مفاهیم در مبحث تعریف کاربرد دارند و اجزای قضیه را تشکیل می‌دهند.

به افراد یا اشیایی که مفهوم بر آنها صدق می‌کند، مصداق می‌گویند.

جایگاه مصداق در جهان خارج (واقعیت) است.

«مصداق» و «تصدیق» را اشتباه نگیرید.

تصدیق = جمله خبری = قضیه = ادراک به همراه حکم

۱ مفهوم جزئی و مفهوم کلی

مفاهیم به جزئی و کلی تقسیم می‌شوند:

مصداق خارجی یا فرضی آن کاملاً مشخص است.
قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد. (منظور از یک مورد، لزوماً یک مصداق خارجی نیست).
یا اسم خاص (افراد یا اماکن) است و یا با صفات اشاره «این» و «آن» همراه است.

مفهوم کلی
قابل انطباق بر موارد متعددی در امور خارجی یا موارد فرضی را دارد. (منظور از یک مورد، یک مصداق خارجی نیست. مصداق می‌تواند فرضی نیز باشد).
قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد.

نکته بسیار مهم: در مبحث کلی و جزئی تعداد موارد ممکن (حتی در ذهن ما) مدنظر است نه تعداد مصادیق موجود.

موارد لزوماً نباید خارجی باشد مثلاً هر کول یک قهرمان خیالی است و جزئی است.

مفهوم جزئی با مفهوم کلی‌ای که یک مصداق دارد، متفاوت است. (مثلاً مولود کعبه

مفهومی کلی است اما فقط یک نفر در کعبه به دنیا آمده است و یک مصداق دارد

اما امکان دارد که افراد دیگری نیز آنجا متولد بشوند یا شده‌اند و ما خبر نداریم).

تعریف از طریق مفاهیم کلی شکل می‌گیرد.

قوانین علمی به صورت قضایای کلی بیان می‌شوند.

۲ تمایز جزئی و کلی

بر اساس قرارداد کتاب درسی، تنها اسامی خاص افراد یا اماکن و مفاهیمی که با صفات اشاره این و آن مشخص شده‌اند، جزئی به شمار می‌آیند و سایر مفاهیم کلی هستند ولی نکات زیر را برای تشفیص بهتر در نظر بگیرید. پندین دور مطالب زیر را بفوانید تا به درک درستی از این مطلب که کاربرد زیادی در فصل‌های بعدی دارد برسید.

اسامی خاص یا کلماتی که با صفات اشاره (این و آن، همین و همان) آمده‌اند و یا بتوان

بدون تغییر معنا (این و آن) اضافه کرد. = جزئی

اسم خاص همیشه جزئی است.

ماه (سیاره‌ای که به دور سیاره دیگر می‌چرخد) طبق قرارداد اسم خاص نیست. = کلی

خورشید (ستاره‌ای نورانی) طبق قرارداد اسم خاص نیست. = کلی

لقاب و عناوین اسم خاص نیستند. = کلی

نسبت‌های چهارگانه میان دو مفهوم کلی شکل می‌گیرند.

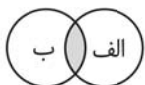
تساوی: تمامی مصداق هر دو مفهوم یکسان هستند.

تباین: دو مفهوم مصداق مشترکی ندارند و مابین (ناسازگار) هستند.

عموم و خصوص مطلق: یک مفهوم عام‌تر است و تمامی مصداق مفهوم خاص‌تر را پوشش می‌دهد. (تمامی مصداق یک مفهوم، از مصداق مفهوم دیگر است.)

عموم و خصوص من‌وجه: دو مفهوم هم دارای مصداق مشترک با یکدیگر و هم مصداق غیر مشترک هستند.

بررسی نسبت‌های چهارگانه با روشی حفظی

توصیه این است که نسبت‌های چهارگانه را با روش شهودی بالا یاد بگیرید و برای تکمیل اطلاعات، روش زیر را نیز شهودی بررسی و تحلیل نمایید.

سه قضیه زیر را در نظر بگیرید (الف و ب هر کدام به عنوان نمادی از یک مفهوم کلی به کار می‌روند):

(۱) هر الف ب است. (۲) هر ب الف است. (۳) هیچ الف ب نیست.

اگر (۱) و (۲) درست باشند \Leftarrow رابطه «الف» و «ب» تساوی است.

اگر (۳) درست باشد \Leftarrow رابطه «الف» و «ب» تباین است.

اگر فقط (۱) یا فقط (۲) درست باشند \Leftarrow رابطه «الف» و «ب» عموم و خصوص مطلق است.

اگر (۱) و (۲) و (۳) هر سه نادرست باشند \Leftarrow رابطه «الف» و «ب» عموم و خصوص من‌وجه است.

اسامی افراد و قهرمان‌های خیالی (مانند سیندرلا، بتمن و ...) اسم خاص هستند. \Leftarrow جزئی

انواع موجودات خیالی کلی هستند. (سیمرغ، عنقا و ... \Leftarrow کلی)

تعداد مصادیق ملاک جزئی و یا کلی بودن نیستند.

ممکن است یک مفهوم کلی یک مصداق خارجی داشته باشد.

چند عضو داشتن یک مجموعه مشخص، باعث کلی شدن مجموعه نمی‌شود.

ادات جمع و یا جمع بودن کلمه مفهوم را کلی نمی‌کند. (این کتاب‌ها \Leftarrow جزئی)

در کلمات مرکب (مضاف و مضاف‌اله و صفت و موصوف) جزئی یا کلی بودن کلمه اول

مدنظر قرار می‌گیرد. (کتاب علی \Leftarrow کلی) (این کتاب علی \Leftarrow جزئی)

ضمایر ملکی مانند «من» و «تو» تنها مالکیت را بیان می‌کنند و جزئی نمی‌کنند. (کتاب من \Leftarrow کلی)

مفهوم معرفه و نکره با مفهوم کلی و جزئی متفاوت است.

هر معرفه‌ای (آنچه ما می‌شناسیم) لزوماً جزئی نیست.

گاهی در مفاهیم جزئی ضمایر «این» و «آن» محذوف هستند.

«امروز» همان «این روز» است. \Leftarrow جزئی

هرچقدر هم قید (به جز «این» و «آن») بر سر مفهوم کلی اضافه شود، جزئی نمی‌شود.

کلمات داخل گیومه به لفظ اشاره دارد. (نه به مفهوم و معنی)

کلماتی مانند «من» و «تو» عموماً جزئی هستند و به یک مصداق اشاره دارد ولی در عباراتی

می‌توانند منظور از من کلی باشد. (مانند «زین دو هزار من و ما»)

۳ رابطه میان مصداق دو مفهوم کلی

رابطه میان دو مفهوم کلی بر اساس مصداق آن‌ها را نسبت‌های چهارگانه می‌نامند.

- تساوی
 - تباین
 - عموم و خصوص مطلق
 - عموم و خصوص من‌وجه
- نسبت‌های چهارگانه (نسب اربع):
- رابطه میان مصداق دو مفهوم کلی

۴ نسبت‌های چهارگانه و مجموعه‌ها

در ریاضیات، نسبت میان دو مجموعه بر اساس اعضا است.
در منطق، نسبت میان دو مجموعه بر اساس مصادیق است.

تساوی	تباین	عموم و خصوص من وجه	عموم و خصوص مطلق
$A \cap B = A = B$ $A = B$	$A \cap B = \phi$	$A \cap B = C$	$A \cap B = B$ $B \subset A$
A برابر B است.	اشتراک A و B تهی است.	اشتراک A و B برابر C است.	B زیرمجموعه A است.

\cap علامت اشتراک دو مجموعه

\cup علامت اجتماع دو مجموعه

ϕ علامت مجموعه تهی

\subset علامت زیرمجموعه

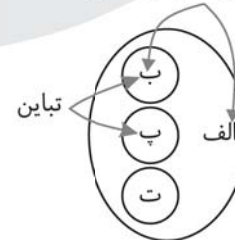
۵ استفاده از نسبت‌های چهارگانه در طبقه‌بندی مفاهیم

در طبقه‌بندی مفاهیم، از مفهومی عام آغاز و به مفهومی خاص می‌رسیم.
هر زیرمجموعه از مفاهیم باید نسبت به مفهوم عام‌تر خود رابطهٔ عموم و خصوص مطلق داشته باشند.

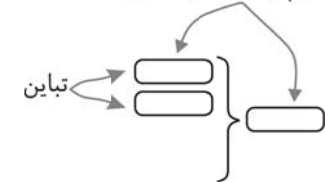
دسته‌بندی‌های مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطهٔ تباین داشته باشند.
در طبقه‌بندی مفاهیم، وجوه اشتراک آن‌ها با مفاهیم مشابه و وجوه افتراق آن‌ها با مفاهیم غیر مشابه مشخص می‌شود.

وجه اشتراک به زبان عامیانه یعنی اشتراک‌ها و مشابهت‌ها و وجه افتراق یعنی تفاوت‌ها.

عموم و خصوص مطلق

عموم و خصوص مطلق

بیشتر بدانیم

مفاهیم کلی ذاتی و عرضی

ذاتیات: ویژگی‌های اصلی (ذاتی، درونی) یک شیء که بیانگر هویت اصلی آن شیء است. (مانند شوری برای نمک)

عرضیات: سایر ویژگی‌های یک شیء (غیر ذاتی، عرضی) که با حذف آن‌ها هویت شیء تغییر نمی‌کند.

تشخیص نوع ویژگی، نیازمند اطلاعات کافی در حیطه‌های مختلف علمی است.

تشخیص نوع ویژگی، بر عهده منطق‌دان نیست.

در مواردی تشخیص ویژگی‌های ذاتی و عرضی با دشواری همراه است.

خصوصیات ذاتی انسان: متفکر - ناطق

دسته‌بندی مفاهیم ذاتی و عرضی (کلیات خمس):

جنس: ویژگی ذاتی‌ای که مشترک میان چند شیء مختلف است.

فصل: ویژگی ذاتی‌ای که گونه‌های مختلف یک جنس را از یکدیگر متمایز می‌کند.

نوع: ویژگی‌های ذاتی‌ای که بیانگر گونه‌های مختلف یک جنس است.

عرض خاص: ویژگی عرضی‌ای که مخصوص یک نوع خاص است.

عرض عام: ویژگی‌های عرضی مشترک میان چند نوع است.

مفهوم جزئی و مفهوم کلی

- خودکار (شما می‌توانید خودکارهای متعددی را در ذهن فرض کنید). ← مفهوم کلی
- این خودکار (چون به خودکار با لفظ «این» اشاره شده است، تنها می‌توان یک خودکار خاص را فرض کرد). ← مفهوم جزئی
- خودکار من (برای شما خودکارهای گوناگونی را می‌توان فرض کرد. تعداد خودکارهای شما مدنظر نیست حتی اگر یک خودکار داشته باشید نیز این مفهوم کلی است مگر آنکه بگویید «این خودکار من»). ← مفهوم کلی
- خودکار قرمز من (برای شما می‌توان خودکارهای قرمز متعددی فرض کرد). ← مفهوم کلی
- پیامبر (افراد مختلفی به عنوان مصداق واقعی برای این مفهوم وجود دارند). ← مفهوم کلی
- عیسی (اسم خاص است و بنابر قرارداد فقط یک مصداق برای آن فرض می‌کنیم). ← مفهوم جزئی
- کلیله و دمنه (بر اساس قرارداد کتاب اسم خاص است). ← مفهوم جزئی
- نوح (اسم خاص است). ← مفهوم جزئی
- کتاب داستان می‌خواهم. (حتی اگر شما یک کتاب خاص مدنظر داشته باشید ولی باز نیز این مفهوم کلی است چون مصداق متعددی می‌توان برای آن فرض کرد). ← مفهوم کلی
- این کتاب داستان را می‌خواهم. (استفاده از لفظ این و آن موجب اشاره مستقیم به یک چیز می‌شود پس فقط یک مصداق برای این مفهوم فرض شود). ← مفهوم جزئی
- خداوند (درست است که در ادیان الهی یک مصداق برای خداوند وجود دارد ولی چون می‌توان مصداق دیگر صرفاً در ذهن، فرض کرد، مفهوم کلی است). ← مفهوم کلی
- الله (اسم خاص هست). ← مفهوم جزئی
- حضرت علی (ع) (اسم خاص هست). ← مفهوم جزئی

- مولود کعبه (مولود کعبه یعنی متولد شده کعبه. درست است که تاکنون فقط حضرت علی(ع) در کعبه متولد شده است و همه ایشان را به عنوان مولود کعبه می‌شناسند ولی در ذهن منطقی امکان دارد که فرد دیگری نیز در کعبه متولد شود). ← مفهوم کلی
- درخت (شما می‌توانید مصداق زیادی برای این مفهوم بیابید). ← مفهوم کلی
- درخت سرو (در دنیای خارج مصداق فراوانی بر آن صدق می‌کند). ← مفهوم کلی
- کتاب (دارای مصداق‌های فراوان است). ← مفهوم کلی
- این کتاب (لفظ این و آن موجب می‌شوند فقط یک مصداق به مفهوم صدق کند). ← مفهوم جزئی
- پسر (مصداق فراوان دارند). ← مفهوم کلی
- آن پسر (چون به آن اشاره شده است فقط دارای یک مصداق است). ← مفهوم جزئی
- پسر احمد (حتی اگر احمد فاقد پسر باشد و یا یک پسر بیشتر نداشته باشد نیز جزئی نمی‌شود چون ممکن است در آینده پسر دار شود. در جمله اگر یک مصداق مدنظر باشد باید به آن اشاره شود و گفته شود «این پسر احمد»). ← مفهوم کلی
- مریخ (اسم خاص است). ← مفهوم جزئی
- مشهد (به معنای محل شهادت) (محل‌های گوناگون را به عنوان محل شهادت می‌توان فرض کرد). ← مفهوم کلی
- مشهد (نام شهری در استان خراسان رضوی) (اسم خاص است و یک مصداق بیشتر ندارد). ← مفهوم جزئی
- عدد (دارای مصداق فراوانی است). ← مفهوم کلی
- میدان آزادی (اسم خاص است). ← مفهوم جزئی
- جبرئیل (اسم خاص است). ← مفهوم جزئی
- خیابان (دارای مصداق فراوان است). ← مفهوم کلی
- خوشه پروین (اسم خاصی است که در علوم نجوم کاربرد دارد). ← مفهوم جزئی
- خلیج فارس (اسم خاص است و یک مصداق بیشتر ندارد). ← مفهوم جزئی

- ابن سینا (اسم خاص می‌باشد). ⇐ مفهوم جزئی
- این کلاس (چون به آن اشاره شده است فقط یک کلاس را شامل می‌شود). ⇐ مفهوم جزئی
- نرگس (نوعی گل) (در اینجا نوعی گل مدنظر است و مصادیق فراوان دارد). ⇐ مفهوم کلی
- نرگس (اسم خاص) (در اینجا نام فرد مدنظر است و اسم خاص است). ⇐ مفهوم جزئی
- حافظ، حافظ قرآن بود. (حافظ اول، اسم خاص است. حافظ دوم منظور کسی است که قرآن را از بر می‌داند و دارای مصادیق فراوان است). ⇐ مفهوم جزئی - مفهوم کلی
- خطر سقوط بهمن، در بهمن زیاد است. (بهمن اول منظور سقوط برف و بهمن دوم یکی از ماه‌های سال است و هر دو مصادیق فراوان دارند). ⇐ مفهوم کلی - مفهوم کلی
- نجف اشرف و مرقد امامزادگان از زیارتگاه‌های اسلامی هستند. (نجف اشرف اسم یک مکان و خاص است اما مرقد امامزادگان دارای مصادیق فراوان است). ⇐ مفهوم جزئی - مفهوم کلی
- کتاب علی (در این مضاف و مضاف‌الیه مورد اول کتاب است و جزئی یا کلی بودن کتاب درنظر گرفته می‌شود). ⇐ مفهوم کلی
- این کتاب علی (در این مضاف و مضاف‌الیه مورد اول «این کتاب» هست و جزئی بودن «این کتاب» این مفهوم را جزئی می‌کند). ⇐ مفهوم جزئی
- میز این کلاس (در اینجا میز مورد اول و مدنظر است که دارای مصادیق گوناگون است). ⇐ مفهوم کلی
- این میز کلاس (در مضاف و مضاف‌الیه مورد اول در نظر گرفته می‌شود که «این میز» می‌باشد). ⇐ مفهوم جزئی
- شوهر مریم خانم (ممکن است چند بار ازدواج کرده باشد و مصادیق متفاوت برای آن می‌توان فرض کرد). ⇐ مفهوم کلی
- ضامن آهو (ضامن آهو نوعی لقب و عنوان است که می‌توان به مصادیق مختلف داد). ⇐ مفهوم کلی

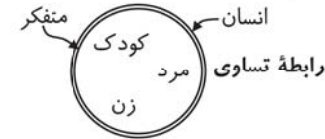
- رهبر کبیر فرانسه (القاب و عناوین کلی هستند؛ چون می‌توان مصادیق مختلف برای آن فرض کرد). ⇐ مفهوم کلی
- پدر من («من» فقط تعلق را بیان می‌کند و جزئی نمی‌کند. ممکن است منظور از پدر من پدرخوانده من باشد و یا شخصی فرضی. همچنین در مضاف و مضاف‌الیه مورد اول مدنظر قرار می‌گیرد که پدر می‌باشد و دارای مصادیق فراوان است). ⇐ مفهوم کلی
- کتاب من («من» فقط تعلق را بیان می‌کند و جزئی نمی‌کند. من می‌توانم کتاب‌های گوناگون داشته باشم). ⇐ مفهوم کلی
- کتاب علی (در مضاف و مضاف‌الیه جزئی یا کلی بودن مورد اول (کتاب) در نظر گرفته می‌شود. - هر معرفه‌ای لزوماً جزئی نیست). ⇐ مفهوم کلی
- این کتاب‌ها (گرچه مجموعه «کتاب‌ها» دارای چند عضو است ولی در اینجا مجموعه آن به عنوان یک مصداق مدنظر است و فقط برای یک مجموعه صدق می‌کند). ⇐ مفهوم جزئی
- این ماه (چون به آن اشاره شده است فقط یک ماه خاص از سال مدنظر است و یک مصداق بیشتر ندارد). ⇐ مفهوم جزئی
- دانش‌آموزان این کلاس سی نفر هستند. (در این مثال یک مجموعه مدنظر است نه اعضای آن. به عبارت دیگر «این کلاس» مورد نظر است و فقط یک مصداق دارد. عبارت صحیح این چنین است: «این کلاس، دارای سی نفر دانش‌آموز است»). ⇐ مفهوم جزئی
- دانش‌آموزان این کلاس درس خوان هستند. (در اینجا عبارت «دانش‌آموزان این کلاس» دارای مصادیق مختلفی است). ⇐ مفهوم کلی
- کتاب‌های این کتابخانه دو هزار جلد هستند. (یک مجموعه مشخص مدنظر است و منظور تک‌تک کتاب‌ها به عنوان مصداق نیست. بهتر بود بنویسند: «این کتاب‌خانه دارای ۲۰۰۰ جلد کتاب است.») ⇐ مفهوم جزئی
- کتاب‌های این کتابخانه خواندنی هستند. (تک‌تک کتاب‌های این کتاب‌خانه را می‌توان به عنوان مصداق در نظر گرفت و دارای مصادیق فراوان است). ⇐ مفهوم کلی

- ↪ رابطه (مثلث - سه ضلعی) ⇐ تساوی
- ↪ رابطه (انسان - سنگ) ⇐ تباین
- ↪ رابطه (مثلث - مربع) ⇐ تباین
- ↪ رابطه (آفریقایی - آسیایی) ⇐ تباین
- ↪ رابطه (مسلمان - آسیایی) ⇐ عموم و خصوص من وجه
- ↪ رابطه (هندی - آسیایی) ⇐ عموم و خصوص مطلق
- ↪ رابطه (مثلث - شکل سه ضلعی) ⇐ تساوی
- ↪ رابطه (شاعر - دانش آموز) ⇐ عموم و خصوص من وجه
- ↪ رابطه (مثلث - دایره) ⇐ تباین
- ↪ رابطه (مثلث - شکل) ⇐ عموم و خصوص مطلق
- ↪ رابطه (عدد قابل تقسیم بر دو - زوج) ⇐ تساوی
- ↪ رابطه (مثلث - مثلث متساوی الاضلاع) ⇐ عموم و خصوص مطلق
- ↪ رابطه (پرنده - سیاه) ⇐ عموم و خصوص من وجه
- ↪ رابطه (شعر - غزل) (مصداق غزل شعرهایی هستند با اوصاف مشخص ولی شعرهایی وجود دارند که غزل نیستند.) ⇐ عموم و خصوص مطلق
- ↪ رابطه (موازی - متقاطع) (هیچ گاه دو خط هم زمان موازی و متقاطع نمی شوند.) ⇐ تباین
- ↪ رابطه (چرخ - ماشین) (درست است که چرخ از اجزای ماشین است ولی ماشین یک مفهوم است که مصداق آن ماشین‌ها هستند و چرخ نیز همینطور و هیچ چرخ‌ی نداریم که ماشین هم باشد. رابطه «چرخ» با «اجزای ماشین» رابطه عموم و خصوص من وجه است ولی نه با خود ماشین.) ⇐ تباین
- ↪ رابطه (شیر - ماست) (با آنکه ماست از شیر به وجود آمده ولی ماستی نداریم که هم زمان شیر هم باشد و ماهیت مصداقش متفاوت است.) ⇐ تباین

- ↪ میدان آزادی (حتی اگر تمام شهرهای دنیا میدان آزادی داشته باشند بر اساس قرارداد چون اسم خاص است، باز جزئی است.) ⇐ مفهوم جزئی
- ↪ خورشید (به صورت قراردادی اسم خاص نمی‌دانیم چون شامل تمامی ستاره‌های نورانی می‌شود.) ⇐ مفهوم کلی
- ↪ ماه (به صورت قراردادی اسم خاص نمی‌دانیم چون شامل تمامی سیاره‌هایی که به دور دیگری می‌گردند می‌شود.) ⇐ مفهوم کلی
- ↪ تنها پسر من (با اینکه ممکن است فقط یک مصداق داشته باشد، اما برای آن می‌توان مصداق دیگری در زمان‌های دیگر نیز فرض کرد.) ⇐ مفهوم کلی
- ↪ سیمرغ (این مثال را با قهرمانان اشتباه نکنید. سیمرغ یک موجود فرضی مثل «شیر» «ببر» و ... است. با اینکه هیچ مصداقی در خارج ندارد، اما کلی است.) ⇐ مفهوم کلی
- ↪ شریک خداوند (با اینکه هیچ مصداقی در خارج ندارد، اما صرفاً در ذهن می‌توان مصداقی برای آن فرض کرد.) ⇐ مفهوم کلی
- ↪ عنقا (یک موجود فرضی مانند سایر موجودات غیر فرضی است. با اینکه هیچ مصداقی در خارج ندارد، اما مصداق متنوع می‌توان برای آن فرض کرد.) ⇐ مفهوم کلی
- رابطه میان مصداق دو مفهوم کلی**
- ↪ رابطه (ایرانی - آسیایی) (ایرانی دارای مصداق فراوان از افراد هست که همگی آسیایی نیز هستند.) ⇐ عموم و خصوص مطلق
- ↪ رابطه (ایران - آسیا) (دقت نمایید این مثال را با ایرانی و آسیایی اشتباه نکنید مصداق ایران فقط یک کشور و مصداق آسیا فقط یک قاره است و این دو مفهوم جزئی هستند. ما فقط رابطه بین مصداق مفاهیم کلی را بررسی می‌کنیم.)
- ↪ رابطه (اسب - پرنده) ⇐ تباین
- ↪ رابطه (سنگ - سفید) ⇐ عموم و خصوص من وجه
- ↪ رابطه (انسان - متفکر) (در منطق تفکر صرفاً ویژگی انسان فرض می‌شود.) ⇐ تساوی

مثال‌های نمودار ون نسبت میان مفاهیم

رابطهٔ مصادیق «انسان» و «متفکر»

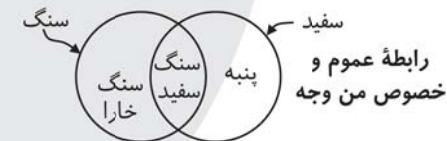
رابطهٔ مصادیق «انسان» و «سنگ»

رابطهٔ مصادیق «آسیایی» و «ایرانی»

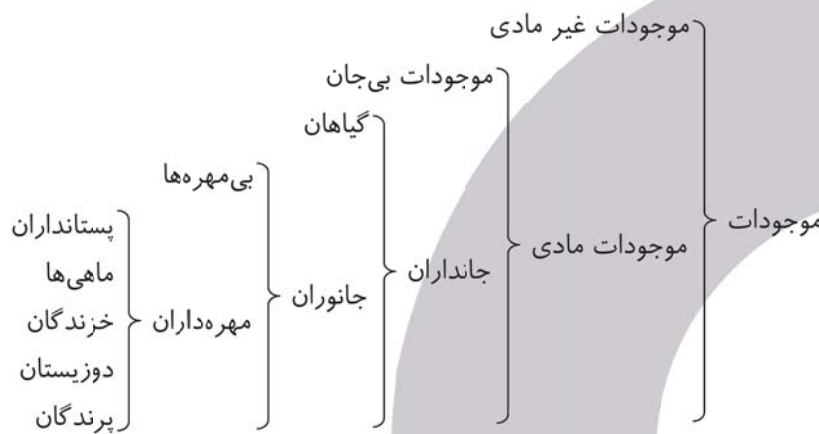
رابطهٔ مصادیق «سنگ» و «سفید»

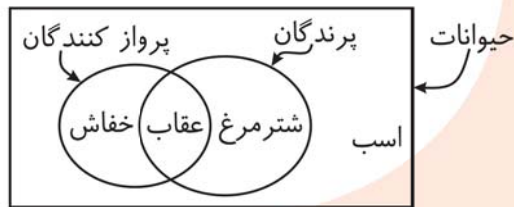
رابطهٔ مصادیق «موجودات»، «موجودات مادی»، «موجودات غیر مادی»، «موجودات بی‌جان» و ...

طبقه‌بندی مفاهیم فوق:

رابطهٔ مصادیق حیوانات، اسب، پرندگان، شترمرغ، عقاب، خفاش، پروازکنندگان

رابطهٔ مصادیق دانش‌آموز، دانش‌آموز پایهٔ نهم، دانش‌آموز پایهٔ نهم دبیرستان دخترانه، دانش‌آموز پایهٔ نهم دبیرستان دخترانهٔ استان کرمان

درست یا نادرست

- ۱- در دسته‌بندی مفاهیم از مفهوم عام آغاز می‌کنیم و به مفهومی خاص می‌رسیم.
 درست نادرست (سرای دانش حافظ / تهران)
- ۲- هرگاه یک مفهوم داخل «...» گیومه قرار گیرد، مفهوم جزئی خواهد بود.
 درست نادرست (سرای دانش رسالت / تهران)
- ۳- رابطه بین آب و یخ تساوی است.
 درست نادرست (طالقاتی / پالدران)
- ۴- ققنوس و سیمرغ هر دو مفهوم جزئی هستند.
 درست نادرست (طالقاتی / پالدران)
- ۵- به افراد و اشیایی که مفهوم بر آن‌ها صدق می‌کند تصدیق می‌گویند.
 درست نادرست (معموره / قائن)
- ۶- مفاهیم «گره و کتاب» هر دو مفاهیمی جزئی هستند.
 درست نادرست (نرپس / رزمیان)

جای خالی

- ۷- در طبقه‌بندی مفاهیم وجوه اشتراک آن‌ها با مفاهیم و وجوه افتراق آن‌ها با مفاهیم را مشخص می‌کنیم.
 (سرای دانش حافظ / تهران)
- ۸- بین دو تصور کلی کلاس و مدرسه، از نسبت‌های چهارگانه، نسبت برقرار است.
 (سرای دانش رسالت / تهران)
- ۹- نسبت بین دو مفهوم کلی (انسان و متفکر)، است و دو دایره که اصلاً مشترک نداشته باشند، رابطه تباین دارند.
 (سرای دانش رسالت / تهران)
- ۱۰- بین مصادیق دوست و دشمن، نسبت برقرار است.
 (سمیه طیس مسیتا / رزمیان)
- ۱۱- ، مفهومی است که مصداق آن کاملاً مشخص است و قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.
 (فاطمه / همدان)
- ۱۲- مولود کعبه، مفهومی و اولین امام مفهومی است.
 (طالقاتی / پالدران)
- ۱۳- مفاهیم ممکن است واقعی یا غیرواقعی نیز باشند.
 (طالقاتی / پالدران)
- ۱۴- هنگامی که مفاهیمی را طبقه‌بندی می‌کنید، آن‌ها با مفاهیم مشابه و آن‌ها با مفاهیم غیرمشابه را مشخص می‌کنیم.
 (سیرالمرسلین / اهواز)

- ۱۵- دو دایره که اصلاً مشترک نداشته باشند، رابطه تباین دارند.
 (نرپس / رزمیان)
- ۱۶- مفهومی که قابلیت صدق بر مصادیق متعدد را دارد، مفهوم می‌نامند.
 (ساره / شوش)
- ۱۷- زمانی که مفاهیمی را طبقه‌بندی می‌کنید وجوه اشتراک آن را با مفاهیم مشخص می‌کنید.
 (عطیه / قاهمشهر)

چهار گزینه‌ای

- ۱۸- مشخص کنید کدام گزینه جزئی است؟
 (۱) شاعر شیرازی (۲) انسان (۳) مولود کعبه (۴) شهر تهران
 (علامه طباطبائی / تبریز)
- ۱۹- در کدام گزینه زیر همه موارد ذکر شده کلی هستند؟
 (۱) آب، حیوان، شکل سه ضلعی، کتاب
 (۲) شعر، تضاد، قلۀ دماوند، کتاب آسمانی
 (۳) دایره، مسلمان، ناطق، سلمان فارسی
 (۴) تهران، معلم، عدالت، سفید
 (سرای دانش رسالت / تهران)
- ۲۰- کدام گروه از کلمات زیر از عام به خاص مرتب شده‌اند؟
 (۱) بی‌جان - جاندار - مهره‌دار - خزنده
 (۲) جاندار - جانور - بی‌مهره - حشره
 (۳) بی‌جان - جاندار - حیوان - پرنده
 (۴) جاندار - گیاه - مهره‌دار - پرنده
 (طالقاتی / پالدران)
- ۲۱- از میان مفاهیم زیر کدام جزئی است؟
 (۱) خانۀ این مرد (۲) کوه طلا (۳) باران (۴) این خانۀ مرد
 (سرای دانش رسالت / تهران)
- ۲۲- مفهوم مشخص شده در کدام گزینه کلی نیست؟
 (۱) این کتاب اصلاً رمان است نه داستان کوتاه.
 (۲) تنها فرزند این آقا دختر است.
 (۳) پایتخت ایران اصفهان نیست.
 (۴) لطفاً آن لیوان را به من بدهید.
 (ساره / شوش)
- ۲۳- میان دو مفهوم «پرنده و سیاه» کدام یک از نسبت‌های چهارگانه برقرار است؟
 (۱) تساوی (۲) تباین
 (۳) عموم و خصوص مطلق (۴) عموم و خصوص من وجه

متصل کنید

۲۴- گزینه‌های سمت راست را با گزینه‌های سمت چپ مطابقت دهید.

(بختیاری / سامن)

- (الف) آب و یخ (۱) عموم و خصوص من وجه
 (ب) فکر و تعریف (۲) تباین
 (ج) سنگ و سفید (۳) عموم و خصوص مطلق
 (د) انسان و حیوان ناطق (۴) تساوی

۲۵- موارد سمت راست را با موارد سمت چپ انطباق دهید: (یک مورد در ستون سمت چپ اضافی است.)

(علامه طباطبائی / تبریز)

- (الف) رابطه عام و خاص (۱) عموم و خصوص من وجه
 (ب) خیابان یک طرفه (۲) کلی
 (ج) کتاب درسی منطق دهم انسانی (۳) عموم و خصوص مطلق
 (۴) جزئی

۲۶- موارد ستون سمت راست را به ستون سمت چپ متصل کنید.

- (الف) اسامی خاص (۱) تباین
 (ب) دارای مصادیق متعدد (۲) مفهوم کلی
 (ج) ستاره سهیل آسمان (۳) تصور جزئی
 (د) خلیج فارس
 (ه) دو دایره متخارج

پاسخ دهید

نسبت‌های چهارگانه - طبقه‌بندی مفاهیم - تشخیص مفاهیم جزئی و کلی

۲۷- با رسم شکل مشخص کنید که میان دو مفهوم کلی زیر چه نسبتی از نسبت‌های چهارگانه

(علامه طباطبائی / تبریز)

برقرار است. (تساوی، تباین، عموم و خصوص مطلق، عموم و خصوص من وجه)

(الف) کیف، کفش (ب) مادر، زن (ج) میوه، شیرین

(علامه طباطبائی / تبریز)

۲۸- با در نظر گرفتن نسبت‌های چهارگانه میان مفاهیم زیر آن‌ها را طبقه‌بندی کنید.

«شیرازی، ایرانی، آسیایی، انسان، اروپایی، پاکستانی»

۲۹- از نسب اربعه، عموم و خصوص مطلق را با مثال تعریف کنید:

(علامه طباطبائی / تبریز)

۳۰- میان کلمات زیر چه نسبتی از نسب اربعه برقرار است؟

(سرای دانش حافظ / تهران)

(الف) خواننده / راننده (ب) جسم / سه‌بُعدی (ج) میوه / ترش (د) مقتول / شهید

۳۱- مفاهیم زیر کلی‌اند یا جزئی؟

(سرای دانش حافظ / تهران)

(الف) فوتبالیست ایرانی (ب) حسن باقری

۳۲- میان دو دایره متقاطع چه نسبتی از نسبت‌های چهارگانه برقرار است؟

(سرای دانش حافظ / تهران)

۳۳- مفهوم کلی را با ذکر مثال تعریف کنید.

(سرای دانش حافظ / تهران)

۳۴- در نسبت‌های چهارگانه (نسب اربع) مفهوم عموم و خصوص مطلق و تباین را تعریف کنید؟

(سرای دانش رسالت / تهران)

۳۵- نوع نسبت‌های چهارگانه زیر را نوشته و دایره‌های هر یک را رسم کنید.

(سرای دانش رسالت / تهران)

(الف) ایرانی - شیرازی (ب) سرخ - سیاه

(ج) شاعر - هندی (د) مثلث - سه ضلعی

۳۶- مشخص کنید، میان مفاهیم کلی زیر چه نسبتی از نسبت‌های چهارگانه برقرار است؟

(سرای دانش رسالت / تهران)

(الف) پرنده - سیاه (ب) شعر - غزل (ج) جیوه - فلز مایع

(سرای دانش رسالت / تهران)

۳۷- تفاوت مفهوم جزئی و کلی را نوشته و برای هر یک مثال آورید.

(سمیه طیس مسینا / رهمان)

۳۸- با در نظر گرفتن نسبت‌های چهارگانه میان مفاهیم زیر، آن‌ها را طبقه‌بندی کنید.

- دانش‌آموز پایه یازدهم دبیرستان دخترانه

- دانش‌آموز

- دانش‌آموز پایه یازدهم دبیرستان دخترانه استان کردستان

- دانش‌آموز پایه یازدهم

۳۹- مفاهیم کلی را مشخص کنید.

(سمیه طیس مسینا / رهمان)

(الف) کتاب (ب) این کتاب منطق (ج) مولود کعبه (د) مریخ

(سمیه طیس مسینا / رهمان)

۴۰- تعیین کنید بین مفاهیم زیر چه نسبتی از نسب اربع برقرار است؟

(الف) دانش‌آموز، دوست داشتنی (ب) دانش‌آموز، انسان

(ج) دانش‌آموز، دکتر

درس ۳: مفهوم و مصداق

- ۵۲- با در نظر گرفتن نسبت چهارگانه میان مفاهیم زیر، آن‌ها را طبقه‌بندی کنید. (علامه طباطبائی / تبریز)
 «انسان، اسب، گیاه، مرد، زن، پیرمرد، حیوان، پسر بچه، پیرزن، موجودات زنده»
- ۵۳- بین دو کلی که برخی مصداق مشترک دارند و هر یک از آن‌ها دارای مصداق مخصوص خود می‌باشند، چه نسبتی وجود دارد؟ (علامه طباطبائی / تبریز)
- ۵۴- روابط بین مفاهیم زیر کدام رابطه از نسب اربع هستند. (بختیاری / سامن)
 الف) مثلث و سه ضلعی: ب) تصور و تصدیق:
 ج) مقتول و شهید: د) محسوس و معقول:
- ۵۵- در عبارت روبه‌رو یک تصور جزئی و یک تصور کلی بیابید. «رمضان، ماه بیداری دل‌هاست.» (نرجس / رهمان)
- ۵۶- کلی یا جزئی بودن مفاهیم زیر را مشخص کنید. (امیرکبیر / دره‌شور)
 الف) موسیقی ب) مولود کعبه ج) دیو د) این میز
- ۵۷- مشخص کنید بین مفاهیم کلی زیر کدام یک از نسبت‌های چهارگانه برقرار است؟ (امیرکبیر / دره‌شور)
 الف) سه ضلعی - مثلث ب) درخت - کاغذ
 ج) سطل - قرمز د) ایرانی - همدانی

پاسخ‌نامه خودارزیابی

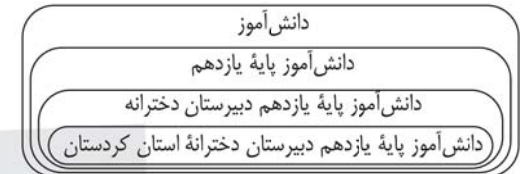
- ۱ درست ۲ درست ۳ نادرست ۴ نادرست ۵ نادرست ۶ نادرست ۷ مشابه؛ غیر مشابه
 ۸ تباین ۹ تساوی؛ مصداق ۱۰ تباین ۱۱ مفهوم جزئی ۱۲ کلی؛ کلی ۱۳ کلی ۱۴ وجوه
 اشتراک؛ وجوه افتراق ۱۵ مصداق ۱۶ کلی ۱۷ مشابه ۱۸ گزینه ۴ ۱۹ گزینه ۱ ۲۰ گزینه ۲
 ۲۱ گزینه ۴ ۲۲ گزینه ۴ ۲۳ گزینه ۴ ۲۴ الف ← ۲؛ ب ← ۳؛ ج ← ۱؛ د ← ۴ ۲۵ الف ← ۳؛ ب ← ۲؛ ج ← ۴ ۲۶ الف ← ۳؛ ب ← ۲؛ ج ← ۲؛ د ← ۳؛ ه ← ۱ ۲۷ الف) تباین؛ ب) عموم و خصوص مطلق؛
 ج) عموم و خصوص من‌وجه

۲۸ انسان } آسیایی } ایرانی } شیرازی }
 } اروپایی } پاکستانی }

- ۲۹ به رابطه دو تصور کلی که مصداق یکی عام‌تر و شامل تمامی مصداق دیگری که خاص‌تر است باشد، عموم و خصوص مطلق می‌گویند. مثلاً: رابطه سنگ و سنگ مرمر ۳۰ الف) عموم و خصوص من‌وجه ب) تساوی ج) عموم و خصوص من‌وجه د) عموم و خصوص مطلق ۳۱ الف) کلی ب) جزئی ۳۲ عموم و

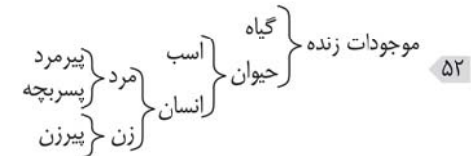
- ۴۱- جزئی یا کلی بودن مفاهیم زیر را مشخص کنید: (عطیه / قائمشهر)
 الف) ضامن آهو ب) آن دختر
 ج) پدر من د) نمازی که امروز صبح خواندم
- ۴۲- تعیین کنید بین دو کلی زیر کدام نسبت چهارگانه برقرار است؟ (تساوی، مطلق، من‌وجه، تباین) (عطیه / قائمشهر)
 الف) نماز و نماز ظهر ب) میوه و ترش
 ۴۳- از نسب اربع تباین را تعریف کنید و ذکر کنید در تباین دو دایره چگونه هستند. (عطیه / قائمشهر)
- ۴۴- با رسم شکل، مشخص کنید میان دو مفهوم کلی زیر چه نسبتی از میان نسبت‌های چهارگانه برقرار است؟ (فاطمیه / همران)
 الف) مثلث - شکل: ب) پرند - گربه:
 ۴۵- میان هر کدام از دو کلی زیر چه نسبتی از نسبت‌های چهارگانه برقرار است؟ (طالقانی / پاندران)
 الف) مسلمان - آسیایی ب) شعر - غزل
 ج) لاستیک - ماشین د) ایران - آسیا
- ۴۶- از میان مفاهیم زیر، کدام جزئی و کدام کلی است؟ (طالقانی / پاندران)
 الف) پسر ب) پسر احمد ج) کارون د) مریخ
 ۴۷- مفاهیم کلی و جزئی را مشخص کنید. (معموره / قائن)
 الف) درخت سرو ب) این میز کلاس ج) رهبر کبیر انقلاب د) امروز
- ۴۸- بین مفاهیم کلی زیر کدام یک از نسبت‌های چهارگانه وجود دارد؟ (معموره / قائن)
 الف) ایرانی - سفید پوست ب) باد - باران ج) انسان - مشرک
- ۴۹- مفاهیم جزئی و کلی را معین کنید: (بهرمن‌شیر / آباران)
 الف) این کتاب ب) پسر ج) مریخ د) مولود کعبه
- ۵۰- نسبت‌های چهارگانه را در مصداق زیر بیان کنید: (تساوی - تباین - عموم و خصوص من‌وجه - عموم و خصوص مطلق) (بهرمن‌شیر / آباران، با تغییر)
 الف) مسلمان و آسیایی ب) افریقایی و آسیایی
 ج) مثلث و سه ضلعی د) ایرانی و آسیایی
- ۵۱- مشخص کنید از میان تصورات زیر، کدام کلی و کدامیک جزئی است. (سیدالمرسین / اهواز)
 الف) ققنوس ب) آن دختر

خصوص من وجه ۳۳ مفهومی که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد؛ خواه این مورد، از موارد واقعی خارجی باشد یا از موارد فرضی. مانند: میز، صندلی، رود و دیو ۳۴ عموم و خصوص مطلق: یک مفهوم عام‌تر است و تمامی مصادیق مفهوم خاص‌تر را پوشش می‌دهد. (تمامی مصادیق یک مفهوم، از مصادیق مفهوم دیگر است.) تباین: دو مفهوم مصداق مشترکی ندارند و مابین (ناسازگار) هستند. ۳۵ الف عموم و خصوص مطلق: ایرانی (شیرازی) ؛ ب تباین: سرخ (سیاه) ؛ ج عموم و خصوص من‌وجه: شاعر (هندی) ؛ د تساوی: (مثلث سه ضلعی) ۳۶ الف عموم و خصوص من‌وجه: ب عموم و خصوص مطلق: ج تساوی ۳۷ در مفهوم جزئی مصداق کاملاً مشخص است (مثال: این میز) ولی در مفهوم کلی می‌توان مصداق‌های متعدد را به آن انطباق داد (مثال: میز).

۳۸

۳۹ «الف» و «ج» کلی هستند. ۴۰ الف عموم و خصوص من‌وجه؛ ب عموم و خصوص مطلق؛ ج تباین ۴۱ الف کلی؛ ب جزئی؛ ج کلی؛ د جزئی ۴۲ الف عموم و خصوص مطلق؛ ب عموم و خصوص من‌وجه ۴۳ تباین: دو مفهوم مصداق مشترکی ندارند و مابین (ناسازگار) هستند. الف (ب) ۴۴ الف عموم و خصوص مطلق: شکل (مثلث) ؛ ب تباین: پرنده (گره) ۴۵ الف عموم و خصوص من‌وجه؛ ب عموم و خصوص مطلق؛ ج تباین؛ د تباین ۴۶ الف کلی؛ ب کلی؛ ج جزئی؛ د جزئی ۴۷ الف کلی؛ ب جزئی؛ ج کلی؛ د جزئی ۴۸ الف عموم و خصوص من‌وجه؛ ب تباین؛ د عموم و خصوص مطلق ۴۹ الف جزئی؛ ب کلی؛ ج جزئی؛ د کلی ۵۰ الف عموم و خصوص من‌وجه؛ ب تباین؛ ج تساوی؛ د عموم و خصوص مطلق ۵۱ الف کلی؛ ب جزئی

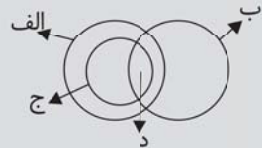

۵۲

۵۳ عموم و خصوص من‌وجه ۵۴ الف تساوی؛ ب تباین؛ ج عموم و خصوص مطلق؛ د تباین ۵۵ رمضان ← جزئی؛ ماه بیداری دل‌ها ← کلی ۵۶ الف کلی؛ ب کلی؛ ج کلی؛ د جزئی ۵۷ الف تساوی؛ ب تباین؛ ج عموم و خصوص من‌وجه؛ د عموم و خصوص مطلق

تست‌های کنکور

تست شکل زیر، نسبت میان مصادیق کدام مفاهیم را به درستی نشان می‌دهد؟ (سراسری نظام پرورد ۹۸)

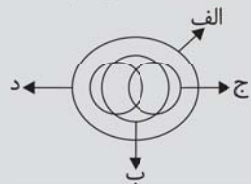

- ۱ الف: درخت؛ ب: سبزه؛ ج: میوه؛ د: سب
- ۲ الف: میوه؛ ب: سیب؛ ج: سبزه؛ د: سیب سبز
- ۳ الف: میوه؛ ب: شیرین؛ ج: سیب؛ د: سیب شیرین
- ۴ الف: سیب؛ ب: شیرین؛ ج: میوه؛ د: سیب شیرین

پاسخ: گزینه ۳

بررسی سایر گزینه‌ها: توجه نمایید در گزینه ۱ مفهوم درخت و میوه دو مفهوم کلی هستند که رابطه تباین دارند چون هیچ میوه‌ای، درخت نیست و هیچ درختی، میوه نیست.

تست شکل زیر، نسبت میان مصادیق کدام مفاهیم را به درستی نشان می‌دهد؟ (فارج نظام پرورد ۹۸)

- ۱ الف: فلز؛ ب: حیوه؛ ج: جامد؛ د: مایع
- ۲ الف: جسم؛ ب: میز؛ ج: چوبی؛ د: سبز
- ۳ الف: حیوان؛ ب: انسان؛ ج: آسیایی؛ د: اروپایی
- ۴ الف: اروپایی؛ ب: مسیحی؛ ج: شاعر؛ د: نویسنده

پاسخ: گزینه ۲

تست میان مفاهیم به کار رفته در عبارات زیر، کدام یک از نسبت‌های چهارگانه را می‌توان

برقرار کرد؟ (فارج نظام پرورد ۹۹)

«امروز با یک توریست آلمانی آشنا شدم که عکاس، خبرنگار و زاده مادری اصفهانی است و دیروز به اصفهان آمده است.»

- ۱ فقط عموم و خصوص من وجه
- ۲ عموم و خصوص من وجه و تباین
- ۳ عموم و خصوص من وجه و تساوی
- ۴ عموم و خصوص مطلق و عموم و خصوص من وجه

پاسخ: گزینه ۱؛ مفاهیم عبارتند از: «عکاس»، «خبرنگار» و «زاده مادری اصفهانی». مصادیق هر کدام دو به دو می‌توانند مشترک یا غیر مشترک باشند و همچنین هر فردی مانند سؤال فوق می‌تواند هر سه را داشته باشد. پس پاسخ عموم و خصوص من وجه می‌باشد.